

RECENZE: Krutá něha ve snovém oparu

3. srpna 2009 | 0:05

Pavel Renčín vydává sborník deseti (nejlepších?) povídek. Naskytá se tak možnost objevit mimo románové i povídkovou tvorbu oblíbeného autora. A jako všechno, co Renčín dosud vydal, i toto stojí za to.

Ingredience - kosti

Beton, kosti a sny – jak to zní? Jak to chutná, milý čtenáři? Jak to voní? Každý, kdo chce číst Renčínovy povídky, nesmí se bát vnímat, vnímat všemi smysly, vnímat do konečků nervů, cítit lechtání v kořínkách vlasů. Teprve tehdy je dojem úplný. Už sám název – zdánlivě neslučitelná slova stojí hrdě vedle sebe, prorůstají mozkovými závitými a vytváří jasný obraz, který není lehce pochopitelný. Beton, kosti a sny. Tři slova, každé z jiného světa. Tyto světy se na zlomky vteřin stávají skutečností.

Beton – jádro, skutečnost. Tvrdá, šedě nevzhledná hmota, která se dá tvarovat, používá se na ty nejhrubší práce a jakmile jednou ztvrdne, nikdo s ní nic nepořídí. Paneláky, dálnice, základy budov, kanály, hlouběji a hlouběji. Beton prorůstá světem, tvoří základy civilizace a zdánlivě nezničitelný se vysmívá přírodě. Zdánlivě – tuhle se oddrolí, tam si krysy vytvoří hnízdo, jinde skrz nepoužívanou silnici prorůstá tráva.

Kosti – páteř a klouby. Příběh nevystavíte z ničeho. Je třeba ohebné kostry; ta se obalí masem, vzniknou svaly, žíly a tepny, kterými proudí krev a život, a ani to by nestačilo – všechno zabalíme do kůže. Příběh přece musí vypadat k světu. Ale základem jsou kosti. Tvrdý materiál, díky kloubům ohebný, ale zároveň křehký. Spisovatel je tyran. Čas od času láme ruce i nohy, aby léčivým balzámem příběh uzdravil. Nebo aby jej nechal v bolestech zemřít.

Sny – neuchopitelné, křehké vlákno z hedvábí. Materiál, kterým se betonový základ a neohebná páteř zahalí v nepoznatelné, nové a originální. Materiál z nejjemnějších, nejprchavějších. Materiál, který nepodléhá zkáze. Sny jsou jedinečné. Sny o létání. Sny o padání. Noční můry. Sny romantické, erotické, dobrodružné, chaotické, hrdinské, zbabělé. Beton lze rozbít, kosti lze zlomit, ale sen, sen, ač tak křehký, je materiál z nejpevnějších.

Kam s ním? - beton

Antonín K. K. Kudláč píše v doslovu „ *Byl jsem ostatně dlouho přesvědčen, že z Renčina jednoznačně vyrůstá autor literatury pro mládež, což se nakonec nepotvrdilo.* “ (s. 198) Ano. *Což se nakonec nepotvrdilo*. Sbírkou deseti povídek – údajně „to nejlepší“ – nejenže není pro děti, z velké části je přímo hororová. Na druhou stranu, při vzpomínce na Roalda Dahla (*Matilda* a *Karlík a továrna na čokoládu* vs. mnoho povídek) nebo Clivea Barkera (*Abarat* vs. *Knihy Krve*) nelze opominout spřízněnost pohádky s hororem (respektive spřízněnost mezi spisovateli, kteří se zabývají obojím). *Nepohádka*, až na pár výroků a situací nevhodných pro děti (pamatujete, kam byl poslán kouzelný dědeček?), by jako dobrodružný příběh pro desetileté obstála. „Vážné téma“ nemoci dávno není v literatuře pro děti tabu (viz Březinová: *Lentilka pro dědu Edu* – doporučeníhodná četba o tom, kterak informovat předškolní mládež o existenci Alzheimerovy choroby). Ale budiž, řekněme, že Renčín tedy není pro děti. Kdo jej ale má číst?

Pro čtenáře „vážné“ a klasické literatury je Renčín málo reálný, pro ortodoxní fantasmagie moc reálný. Ctitelům Howarda nebo Tolkiena se nedostane ani hrdinských kousků svalovců s malým mozkiem a velkým mečem, ani velkolepých ság s propracovanými dějiny, vlastními jazyky, národy a jedním velkým Zlem kdesi na východě. Nejbližší se Renčín v povídkách blíží magickému realismu, ale na Coelho rozdává málo moudrých životních rad a na román typu Bulgakovova *Mistra* a *Markétky* nebo Márquezových *Sto roků samoty* se zatím neodhodlal. Renčín je svůj. K tomu patří i oscilace mezi žánry, klíčování mezi realitou a sněním nebo pečlivě vybírané nevybíravé promluvy postav (už jsme tu měli situaci s pohádkovým dědečkem) v kontrastu s až impresionismem některých povídek. Bývá řazen do škatulky „městská fantasy“, což mu ovšem nebrání, aby v posledních týdnech nepřišel s historickou fantasy povídkou *Memento mori* (ve stejnojmenné antologii Ondřeje Jireše) nebo s „okultní detektivkou“ (slovy Antonína K. K. Kudláče) *Balada krve* (závěrečná povídka knihy *Beton, kosti a sny*).

...a sny

Troufáš si na *Beton, kosti a sny*, odvážný čtenáři? Nebojíš se pohlédnout do zákрутů reality, do hlubin řeky fantazie, na hranici ostrou jak ostří katany? Do světa, kde létají zlatí draci nad nemocničními pokoji osvětlenými svíčkami, kde si loutky půjčují lidské hlasy, aby je už nikdy nevrátili, kde oběti tyranů zbožňují své trýznitele a krysy vládou městům, která si v ranním oparu začínají uvědomovat sama sebe? Nahlédni za záclonu reality. Tančí mezi vločkami fantazie. Ale dej pozor – dotkne-li se Tě jediná, budeš ztracen a nikdy nenalezneš cesty zpět. Zakousni se

do koláče příchutí. Možná si vylámeš zuby na betonu. Možná v kostech už dávno není morku, možná jsou naopak ještě obalené živým masem. Nebojíš se ochutnat sny? Vypadají k nakousnutí, ale nejsou než vzduch. Někdy stačí zavřít oči, sny se stávají skutečností, beton se rozplývá na jazyku a z kostí je jemné koření. Někdy stačí zavřít oči a jít. Na své cestě potkáš mnohá nebezpečí. Obrazy, z nichž Tě bude mrazit do morku kostí. Na které nikdy nezapomeneš. Tři páry dětských papuček před pokojem smrti. Zahradníka, donuceného cizí vůlí k sebevraždě dřevěným proutkem. Těla rozpáraná na cáry. Nesmíš se nechat. Musíš bojovat a číst dál. Krev za krev. Něhu za něhu.

Krutá něha ve snovém oparu

Což se nakonec nepotvrdilo. Zatím je předčasně hodnotit. Ale všimněme si, jak se Renčínova povídková tvorba liší od románové. *Nepohádka*, *Jméno korábu* i *Zlatý kříž* jsou pro děti/dospívající jednoznačně vhodné. Příjemné, kvalitně napsané čtení s pohádkovými bytostmi a dobrodružnou zápletkou (ke *Jménu korábu* si na tomto místě přidejte otazník). Po přečtení recenzovaného výběru by část dětí některé povídky nepochopila. A další část by v noci nemohla hrůzou usnout. A. K. K. Kudláč tento fakt podceňuje a akcentuje pouze *Loutkové divadlo*, „první (a dosud vlastně jediný) Renčínův čistý horor“ (s. 196). Nevím, co přesně je „čistý horor“, ale příběhů s přívlastkem „hororový“ jsem napočítal pět až šest.

Chcete-li tajemství Renčínovy poetiky, potřebujete znát tři základní ingredience – motiv dítěte, tematika (nevybírám si jednoduchá témata) a propojování reality s fantazií. Nejvýrazněji a nejsilněji se tyto tři motivy projevují v asi nejlepší povídce – *Na křídlech zlatých draků*. Motiv dítěte je zastoupen pouze ve vzpomínkách, příběh má zato velký přesah, který z ní dělá spíše „vysokou“ literaturu než fantasy. Podobné propojení světa fantazie a reality nabízí úvodní *Jen tančí, nemluví, nespí*. Povídka poněkud zmatená, dokud se čtenář v *Doslovu* nedozví, že jde o reakci na případ Nataschi Kampuschové (v deseti letech uvězněna únoscem, až v osmnácti uprchla z jeho domu). Teprve tehdy získáme celé hrůzné pozadí, které v Renčínově pojetí vypadá téměř pohádkově.

Než se vrátíme k motivu dětí, je třeba připomenout několik povídek, které jsou *jiné*. Patří povětšinou k počátkům autorovy tvorby a jedná se zejména o povídky *Stvořitel* (2.-3. místo v prvních *Drakobijcích*), *Tančí mezi vločkami* (1. místo ve druhých *Drakobijcích*) a *Skokani* (poprvé vyšlo 2001). *Stvořitel* je jiný od začátku do konce, vlastně nepatří do fantasy... ale ani nikam jinam. *Tančí mezi vločkami* čerpá z Tolkiena, ale objevuje se už propojení s naším světem, ve *Skokanech* pak nalézáme realitu lehce pokroucenou – na scénu přicházejí duše sebevrahů. Tato „jinost“ je dalším Renčínovým typickým rysem. Málokdo na naší fantasy scéně dostává a realizuje takové nápady jako Pavel Renčín.

A potom jsou tu ty děti. V *Loutkovém divadle* a *Čarodějově domě* hlavní postavy, ve *Třech párech papuček*, *Ukolébavce pro město krys* a *Baladě krve* postavy neopomenutelné a potřebné. Nejslabší povídkou je *Ukolébavka pro město krys*. Objevila se ve sborníku *Pod kočičími hlavami*, a ač je její základní myšlenka dobrá (podobná jako ve *Třech párech papuček*), provedení je nešťastné a vychází z toho akční fantasy absolutně se nehodící k tomu, co se v povídce (pod povídkou?) děje. Místo této povídky bych si ve sborníku dokázal představit např. *Dračí hvězdu* nebo některou další z povídek, na které se nedostalo. *Čarodějův dům*, *Tři páry papuček* a v zásadě i *Loutkové divadlo* zpracovávají motiv dítěte jako něčeho výjimečného, s absolutní silou (ono to tak v oblasti fantazie víceméně je!), silou, která je potřebná k záchraně... něčeho nebo někoho. Vzpomenete si na *Nekonečný příběh*? Renčín rozehrává podobné partie na vlastních šachovnicích.

Balada krve je jedinou prací, která dříve nebyla publikována. Je napsána přímo pro *Beton, kosti a sny* a splňuje „renčínovitosť“ v tom, že jde o překvapení. V hlavní roli Policie ČR, v roli záporníka čarodějnice jako vystřihnutá ze *Záhady Blair Witch* a někde mezi tím mnoho litrů krve, zabitých, špetka mystérióznosti... no zní vám to jako Renčín? Chtě nechtě, Renčín to je – a dočkáme se i dětí. A je tu ještě další prvek – jméno hlavního hrdiny. Po Jáchymu Vlčkovi a Václavu Vranovi přichází na svět Filip Bída. O tom, zda se dočkáme pokračování

Balady krve můžete nyní i vy rozhodnout na stránkách www.pavelrencin.cz – je to *jiný* Renčín, to ano, ale každý Renčín je jiný. A každý si najde svého Renčina.

Doslov

Beton, kosti a sny. Jaké to bylo, čtenáři? Ne milý, ne odvážný. Ty, který víš, který ses prokousal pergamenovými stránkami knihy s obrazem meče na obálce. Meč – boj. Zeď – realita. Rozbité zrcadlo – krajina fantazie. Symboly jsou všude. A v povídkách vlastně není nic nového. Ukryté tajemství, tajemství z nejtajnějších, ví každé malé dítě. Škoda, že s věkem se zapomíná. Zapomíná se na to, že pod postelí bydleli každou noc upíři, že za tamhleťou uvolněnou cihlou byl svět skřítků, že blikající lampička je uvězněná víla a že na nebi létají zlatí draci. Hlavně na ty draky...

Hodnocení: 90 %.

Beton, kosti a sny ([recenze](#))

Renčín, Pavel

Nakladatel: Argo

Obálka: Jiří Husák

Redakce: Jiří Popiolek, Milan Dorazil

Rok vydání: 2009

Počet stran: 204

Rozměr: 150 x 210

Provedení: hardback

Cena: 218 Kč

Jan Křeček
